

De geschiedenis van de visaak Dolphijn

H.G. van Slooten

'De grootste beking school voor mij in het zeilen bij avond, wanneer de oostenwind begon te ontwaken, nadat het eerst overdag bladstil geweest was. Dan kwam het 'grote linnen' er bij: een reusachtige fok, van licht doek, die vóór op de kluiverboom gevaren werd en tot ver achter de mast reikte. Wat een genot was het, onder een dergelijk tuig door het stille landschap te drijven! Niets verstoorde de rust; alleen het eentonige, doch aangename gebrom van de stander van het lij-zwaard werd gehoord. En als er dan ook nog een flink stuk maan verscheen, werd het dikwijls middernacht vóór wij de boel streken en onder de wol schoven. Vooral de meren boden op zo'n avond een onbeschrijfelijk mooi schouwspel.' Aldus commissaris Hendrik Voorde-wind, lange jaren eigenaar van de 'Dolphijn' in zijn boek 'Voor de wind'. (1)

Maar laten we bij het begin aanvangen. Eeltje Holtrop van der Zee, de grote boeierbouwer uit Joure, noteert in zijn werfboek (2: 'Joure den . . . Mei 1868. Een boot gemaakt voor mr. J. Minnema Buma van Leeuwarden (3. Dit boot ge-maakt met bijlevering van alles buiten Zeilen de som van achthondert Gul-dens, hierbij tafel kisten slotten van koper afgeverft en alles best en mooi. Be-taalt bij de levering.'

De zeilen werden dus niet door hem ge-leverd, maar werden vervaardigd door Molenaar te Grouw. In de snijboeken (4 van deze bekende rond-jachten-tuigen maker, aanwezig in het Rijksar-chief te Leeuwarden, kan men lezen: 1868, april een nieuw stel zeilen ge-maakt voor den heer Minnema Buma te Leeuwarden op zijn nieuw boot' en dan volgen de maten van grootzeil, 'Groot-fok', 'Middelvok', 'klein vok' en 'Jager'.

(5) Terecht schrijft Van der Zee 'alles best en mooi', want deze visaak werd extra versierd met snijwerk, onder andere een hennebalk met voorstellingen be-

Joure, den Mei 1868
 Een Boot gemaakt voor Mr. J. Minnema Buma
 Van Leeuwarden.
 Dit Boot gemaakt met bij levering
 Van Alles buiten Zeilen de Som van
 achthondert Gulden
 hier bij tafel kisten slotten van koper
 afgeverft en alles best en mooi.
 Betaalt bij de levering

Bladzijde uit het werfboek van Eeltje Holtrop van der Zee te Joure uit 1868 met de vermelding van de opdracht tot de bouw van de Dolphijn. Bibliotheek Ottema Kingma-Stichting, Leeuwarden.

Bladzijde uit het snijboek van de zeilmakerij T. Molenaar en Zn te Grouw uit 1868 met de vermelding van de opdracht tot vervaardiging van een nieuw stel zeilen voor de Dolphijn. Archief Firma Molenaar, Rijksarchief Friesland, Leeuwarden.

April in vromt dit zeilen gemaakt voor de heer Minnema Buma te Leeuwarden
 Het wit Achteraanzeniden 9 1/2 el voor bek 8 1/2 el onder 11 1/2 el kleef 5 1/2 el te houden
 Boven 4 1/2 el kleef 2 1/2 el bek in de toren groot 28 1/2 el 1/2 el kleef en het met een
 Schied op thale op vaden van de som van vrommeniden
 1-6 6-2 4-6 van de som vrommeniden
 2-5 1/2 2-2 tot de som 1 1/2 el
 3-2 6-5 3-1 van de som vrommeniden
 4-4 9-5 5-1 van de som vrommeniden
 5-1 11-1 4-5 tot de som vrommeniden
 12-5 5-0 6

De grootvok Achteraanzeniden 8 1/2 el bek 6 1/2 el voor bek 6 1/2 el onder 7 1/2 el kleef 5 1/2 el
 Schied op thale op vaden vrommeniden groot 39 1/2 el dit deok
 1-4 5-1 2-2 1/2 1/2 el
 2-2 6-3 3-1 1/2 el
 3-1 7-6 2 1/2 el
 4-0 8-4 1 1/2 el

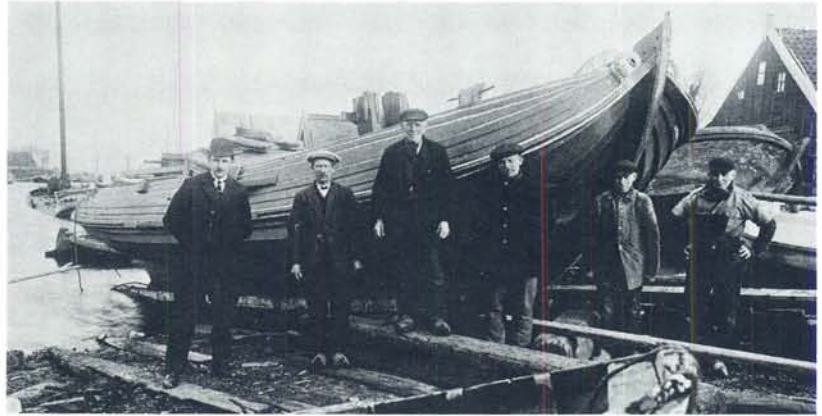
De middelvok Achteraanzeniden 6 1/2 el bek 6 1/2 el voor bek 6 1/2 el onder 7 1/2 el kleef 5 1/2 el
 Schied op thale op vaden vrommeniden groot 30 1/2 el dit deok
 1-3 1/2 5-1 1/2 1/2 el
 2-2 6-3 2 1/2 el
 3-1 7-6 1 1/2 el
 4-0 8-4 1 1/2 el

De kleine nok Achteraanzeniden 4 1/2 el bek 4 1/2 el voor bek 4 1/2 el onder 5 1/2 el kleef 3 1/2 el
 Schied op thale op vaden vrommeniden groot 22 1/2 el dit deok
 1-1 1/2 5-3 1 1/2 el
 2-2 6-3 1 1/2 el
 3-1 7-6 1 1/2 el
 4-0 8-4 1 1/2 el

De Jager Achteraanzeniden 9 1/2 el bek 9 1/2 el voor bek 9 1/2 el onder 10 1/2 el kleef 6 1/2 el bek
 Schied op thale op vrommeniden groot 38 1/2 el met de som van de som van
 1-6 6-2 4-6 van de som vrommeniden
 2-5 1/2 2-2 tot de som 1 1/2 el
 3-2 6-5 3-1 van de som vrommeniden
 4-4 9-5 5-1 van de som vrommeniden
 5-1 11-1 4-5 tot de som vrommeniden
 12-5 5-0 6

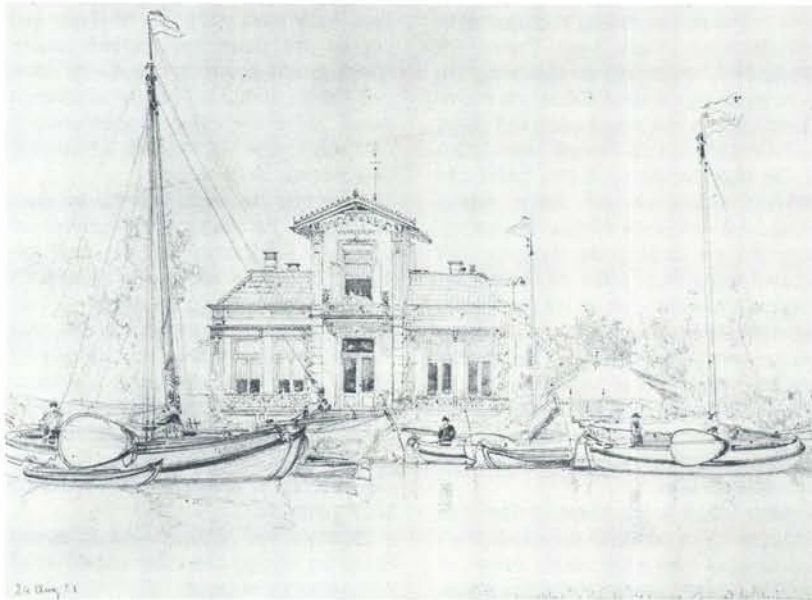

Mr Jan Minnema Buma (1828-1900), opdrachtgever tot de bouw van de Dolphijn. Collectie mr B. van Haersma Buma, Sneek.

treffende de visvangst, terwijl als roerversiering een fraaie dolfijn werd bijgeleverd. Voor dagelijks gebruik werd ook nog een eenvoudige roerkop vervaardigd. Het snijwerk en de dolfijn werden, zoals gebruikelijk, verguld. Naar alle waarschijnlijkheid werd ook een bun aangebracht. Deze is echter later verwijderd toen een motor werd in-

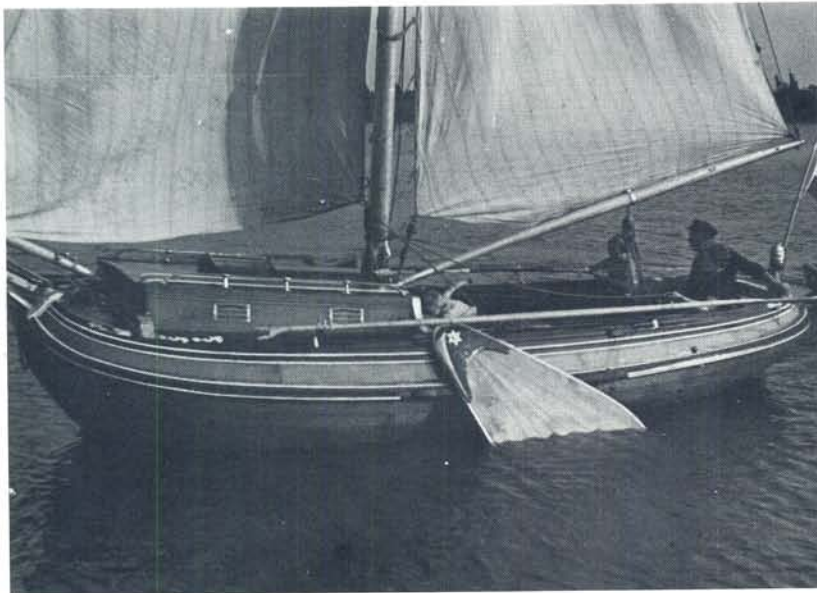
De overnaadse boeier 'Stavo' op de werf van Lutzen de Boer te Leeuwarden, kort voor de sloop, in het voorjaar van 1923. Voor de 'Stavo' van links naar rechts: H. Voordewind, Lutzen de Boer, schipper Tj. Voordewind, Sytse de Roos, twee knechts van de helling. Archief Fries Scheepvaart Museum, Sneek.

gebouwd. Het voordek was opklapbaar zoals dat bij visaakjes die in Friesland gebruikt werden bij de visvangst, steeds het geval was. Daardoor ontstond een soort 'tent', waaronder de visserman enige beschutting kon vinden.

De heer Minnema Buma, 40 jaar oud, was ten tijde van de bouw van het schip griffier van het Kantongerecht te Leeuwarden, zodat zijn aakjacht dan ook bij Leeuwarden een ligplaats kreeg en wel in een schiphuis aan de Potmarge,

J.C. Greive (1837-1891). Tekening (24 augustus 1881), voorstellende het buiten Vaartzicht onder Huizum met op de voorgrond in de Potmarge links de boeier Prins Hendrik en rechts het aakjacht Dolphijn. Collectie mr W.W. Hopperus Buma, Warnsveld.

De Dolphijn omstreeks 1926 met de lelijke kajuit.

Collectie familie Voordewind.

naast het buitenhuis 'Vaartzicht' onder Huizum, dat eigendom was van zijn oudere broer mr Bernhardus Hopperus Buma (6, eigenaar van de grote boeier Prins Hendrik.

In 1881 was de schilder en tekenaar J.C. Greive (1837-1891) gast bij de familie Van Eysinga in Friesland. Hij bracht toen een bezoek aan 'Vaartzicht' bij de zwager van de heer Van Eysinga en tekende op 24 augustus van dat jaar een aanzicht op het buitenhuis met voor de wal liggend de boeier Prins Hendrik en het aakjacht Dolphijn, duidelijk herkenbaar aan de naamwimpel. Vergissen wij ons niet, dan is duidelijk de opklapbare 'tent' te onderscheiden.

Wat de reden is geweest dat de heer Buma in 1876 aan Eeltsjebaas opdracht gaf tot de bouw van een boeier is niet meer na te gaan. Mogelijk verlangde hij een meer comfortabel schip, waarin men ook 's nachts beter kon verblijven. Vast staat dat hij zich tijdens de bouw bedacht heeft en de opdracht

annuleerde. Van der Zee kwam hierdoor wel in de problemen, die echter opgelost konden worden door een andere liefhebber te vinden in de persoon van de heer Wigle Ages Tromp uit Woudsend, voor wiens rekening dit jacht werd afgebouwd. Onder de naam Constanter is het nog heden ten dage een sieraad van de Friese boeievloot (7. De heer Minnema Buma bleef zijn Dolphijn trouw en zal zeker menig tochtje met vrienden en familie hebben gemaakt en daarbij de hengels niet hebben vergeten. Toen hij naar Den Haag verhuisde heeft hij waarschijnlijk het schip verkocht. Ondanks vele pogingen, zijn wij er niet in geslaagd hieromtrent zekerheid te verkrijgen. Er is dan een hiaat in de geschiedenis. Pas in 1918 krijgen we weer vaste grond onder de voeten. Dan vangt de periode Voordewind aan.

De heer Hendrik Voordewind was toen inspecteur van politie te Amsterdam en van jongsaf een enthousiast zeiler. (8 In 1918 bezat hij een scherp scheepje,

de Henny. Bij een tocht op het Alkmaardermeer ontmoette hij een bankier die een rond jacht bezat, dat hij dadelijk herkende als de Dolphijn van Buma. Er kwam toen een ruil tot stand, waarbij de bankier de Henny en Voordewind de Dolphijn verwierf. Daarmee keerde hij trots naar Amsterdam terug. Om volledige zekerheid te krijgen liet hij zijn vader, Tjerk Voordewind, uit Leeuwarden overkomen. (9 Die was schipper van de familie Van Eysinga en kende alle ronde jachten in Leeuwarden. Hij zag direct dat de aanwinst van zijn zoon, de visaak van Buma was. Groot was beider vreugde en dit werd het begin van een lange vreugde, want tot 1970 zou het schip in het bezit blijven van de heer Voordewind.

De 'Dolphijn' zag er toen (1918) tamelijk verformfaaid uit en ik bracht het schip zo gauw mogelijk naar Leeuwarden, waar mijn vader met behulp van Lützen (de Boer) het geducht onder handen nam, zodat het 't volgend voorjaar (1919) weer als nieuw te voorschijn kwam,' schrijft de heer Voordewind in het Clubboekje 1963 van de Vereniging Leeuwarder Watersport.

Hij vervolgt: *'Ik liet het toen in Leeuwarden liggen en vader en ik hebben er nog heel wat mooie tochten mee gemaakt, zowel in als buiten Friesland. 's Zaterdagmiddags na afloop van de dienst, reisde ik dan gewoonlijk naar Friesland, waar mijn vader dan met de Stavo (en nadat dit schip gesloopt was), met de veel kleinere Dolphijn ergens zeilklaar lag, om 's Zondagsavonds weer per trein naar mijn woonplaats terug te gaan. En dat heeft vele jaren geduurd.'*

In dit citaat viel de naam van de boeier Stavo en het lijkt ons interessant hierop wat nader in te gaan.

*De ingang van de kajuit van de Dolphijn.
Collectie familie Voordewind.*

Deze, waarschijnlijk Dordtse, overnaads gebouwde boeier, stamde nog uit de 18de eeuw en was altijd eigendom van de oude Friese familie Van Eysinga geweest. Vader Tjerk Voordewind was de vaste schipper en zorgde voor een perfect onderhoud. In de 19de eeuw was de eigenaar jhr mr F.J.J. van Eysinga, onder andere voorzitter van de Eerste Kamer, maar ook van de Zeilvereeniging 'Oostergoo'.

'Het was dan ook met de presidentspet van 'Oostergoo' op, dat de Minister van Staat de Regentes en de Koningin op Haar eerste bezoek aan Friesland in 1892 aan boord van den Stavo op de Sneekermeer ontvangt', schrijft zijn kleinzoon Prof. jhr mr W.J.M. van Eysinga. (10)

Nadien kwam, de Stavo, dit varend monument, in het bezit van zijn zoon jhr mr C. van Eysinga, die vele jaren met dit schip de Friese wateren heeft bevaaren. Ouder wordende en geen kinderen hebbend, bood hij de Stavo aan familieleden aan, maar niemand had be-

langstelling, zodat hij in 1923 opdracht gaf tot de sloop, want hij wenste niet dat dit familieyacht in vreemde handen kwam. Bijna een halve eeuw was Tjerk Voordewind er schipper op geweest.

'Hij was dan ook behoorlijk geschrokken toen, geheel onverwacht, de boodschap kwam, dat de boeier zo gauw mogelijk naar de helling moest om gesloopt te worden. Het was alsof 'ik een slag voor de kop kreeg', hoorde ik hem later nog dikwijls zeggen. Het karwei bleek niet mee te vallen. Het schip was overnaads gebouwd en de gangen zaten muurvast op de zware inhouten, met dikke bouten, die stuk voor stuk moesten worden doorgezaagd. Na een goede week (juister een slechte) was het vonnis voltrokken en waren er van dit trotse schip slechts een paar stapels brandhout over. Het prachtige, glad geschuurde ijzerwerk, zoals het steven

beslag, botteloef, boomijzers, zwanenhals en overloop, heeft vader nog lang bewaard. Tenslotte raakten deze onderdelen toch in een voddenpakhuis. Slechts enkele onderdelen zijn bewaard gebleven. Zo bijv. de mooie negerkop met zijn gouden medaillon en zwaar vergulde tulband, die op het helmhout stond, vlak voor de roerkop, eveneens met veel goud versierd snijwerk, als ook de bedelaarsbalk en de z.g. 'Mantsjes'. Zelf ben ik nog in het bezit van de beide kajuitsdeuren en in onze huiskamer ligt nog het blank geschuurde anker. Op een zeilwedstrijd werd dit als eerste prijs gewonnen,' aldus commissaris Voordewind in zijn boek.

Gelukkig is dit alles thans veilig tentoongesteld in het Fries Scheepvaart Museum te Sneek.

Maar laten we tot de geschiedenis van de Dolphijn terugkeren.

Toen deze in 1918 in Leeuwarden terugkwam, was er wel het één en ander aan veranderd. Zo was het oorspronkelijk opklapbaar voordek, de 'tent' vervangen door een lelijke vaste kajuit. Het was een 'doos' met een schijnlicht en langwerpige lichtranden, beschermd met koperen traliwerk. Wel had men hierdoor meer comfort in het vooronder, maar een verfraaiing was het niet!

Op één van de foto's is het dochttertje van de heer Voordewind te zien, zij schreef mij in 1985: *'In mijn jeugd was de Dolphijn voorzien van een opgetimmerde kajuit met koperen traliwerk voor de patrijspoortjes. Het hoorde niet bij het model en Vader liet in 1947, bij de restauratie, één en ander verwijderen. Zeer tot ons verdriet, want 't comfort was er niet beter op geworden. Vooral het gemis van de gezellige kastjes was een punt, hoewel er minder koper gepoetst moest worden, een hekwerkje bovenop inbegrepen.'*

Verder schrijft ze:

'Ik ben er haast in geboren en grootge-

De zuster van Hendrik Voordewind op de kajuit van de Dolphijn omstreeks 1922. Collectie familie Voordewind.

bracht. Want lang voor mijn geboorte was vader al eigenaar. Elk jaar moest je aan boord wennen aan bepaalde dingen. Steevast stootte je je hoofd aan 't contragewicht (buil), knelde je vinger tussen 't klapdeurtje van de toenmalige kajuit (bloedblaar) en stootte het scheenbeen tegen de afstap in de kuip (schaafwond). Het naaste was, als 't theetafeltje tegen de mast klaar stond en dan de mast moest worden gestreken, dan was het opruimen en vlug! Klomk 't commando: 'Zeilen dèl' dan werd je ineens bedolven onder en afgesloten van de rest van de wereld door een lawine van doek.'

Zij vervolgt haar herinneringen: 'De kikker aan de binnenkant achter was krom getrokken (nu stellig vervangen). Dit gebeurde op doortocht over de grote ri-

vieren, toen de Dolphijn gesleept werd. De sleepbootkapitein vertrouwde de normale sleeptros niet, in verband met 't passeren van toenmalige raderboten en deed er een stalen sleepkabel bij. Vader stond op de sleepboot, toen we onder gingen, maar 't zaakje hield en de scheef getrokken kikker was in later jaren nogal eens de aanleiding voor een 'weet je nog?'. Zo ook ons avontuur voor de IJsselbrug bij Doesburg. Toen de motor afsloeg en wij in volle vaart, om de bocht, richting brug vloegen! De ankers krabden, maar hielden pas op één meter vóór de pijlers van de brug! Een wonder dus dat de Dolphijn er nog is en wij trouwens ook! De spanning toen kan ik nog navoelen! Een motor overigens was, volgens grootvader, een onding, waarop een mens niet vertrouwen kon. Liever verliet hij zich op de zeilen en heeft er tot zijn dood toe schande van gesproken, dat die er in kwam!'

Zoals reeds gezegd, maakte de heer

Voordewind met zijn vader in de periode 1918 tot 1934 vele tochten met de Dolphijn, waarbij zij soms in moeilijke omstandigheden kwamen te verkeren. Zo verspeelden zij eens op het Tjeukemeer het roer, dat uit de vingerlingen wipte en slechts met grote moeite met een bij-bootje kon worden opgevisst en na lang 'mikken' weer aan het slingerende schip kon worden bevestigd. Oorzaak van dit avontuur was een weigerende motor!

Ook moeilijkheden op reis van Enkhuzen naar Stavoren met zeer harde wind, het IJsselmeer was nog Zuiderzee, plat voor de wind, toen de Voorde-winds bij het Vrouwenzand de vloedstroom tegen kregen, in een knobbelige zee terecht kwamen en dreigden op het Vrouwenzand te stranden. Door meer zeil te zetten konden ze de stroom 'doodvaren' en weer voortgang maken en veilig de haven bereiken. Wederom werd bewezen dat vader Voordewind een uitstekend schipper was.

In 1868 had Molenaar een tuig gemaakt voor de Dolphijn. Het was intussen oud geworden en behoorlijk uitgezeild. In 1922 lagen vader en zoon Voordewind weer eens bij Postma aan de werf De Pölle te Grouw. Juist dat jaar was Johannes Gosses Kalsbeek uit Warga, de eigenaar van de beroemde zes-meter-schouw Snel, gestorven. De schouw moest worden gesloopt en de zeilen dienden verkocht te worden. Postma was hiermede belast en hij bood het tuig te koop aan. Volgens zijn zeggen was het iets bijzonders, zo'n tweede bestond er eenvoudig niet. Vader Voordewind dacht dat het veel te klein zou zijn, maar toen het zeil aangeslagen was bleek het zelfs nog wat aan de royale kant, want er bleef nauwelijks voldoende ruimte over om de hals goed door te zetten. Ook de fok was precies van pas. Het resultaat was dan ook, dat de Dolphijn de werf verliet met het nieuwe tuig, dat

toen reeds vele jaren dienst had gedaan. Er was echter zo goed op gepast, (moeder Kalsbeek bewaarde het in de linnenkast), dat het nog vele jaren dienst heeft kunnen doen. Het was gemaakt door Molenaar van smalle baantjes en met rood garen gestikt. Eerst na 1970 is er een nieuw dacron tuig bij gekomen!

Ontroerend is de beschrijving van de laatste tocht met vader Voordewind in oktober 1933. Het schip moest afgetuigd worden, maar het was een mooie herfst dag en dus werd er vanuit Leeuwarden nog een tochtje gemaakt over Grouw, de Hoodammen en Wartena. Toen vader en zoon ter hoogte van de Hoodammen waren zei vader: *'Ik mag hier nog wel eens goed om mij heen kijken, want het zou best kunnen wezen, dat ik hier nooit weer kom'*. Lachend wees de zoon deze gedachte van de hand, maar het bleek dat het toch maar al te waar was. Het nieuwe jaar was nauwelijks een paar maanden oud (februari 1934) of vader Voordewind overleed vrij plotseling. Voor de zoon was toen de aardigheid van het varen af en de aak bleef voorlopig onopgetuigd en ongebruikt in het schiphuis liggen. De eigenaar heeft overwogen toen de bijl er in te zetten, maar gelukkig is daar niets van gekomen. Zijn jongste zuster, die ook varensbloed in de aderen had, was van plan naar het Gooi te verhuizen en wilde het jacht graag aanhouden indien er een plaatsje gevonden kon worden in Loosdrecht. Gelukkig is dit gebeurd. Willem Postma in Grouw knapte de Dolphijn weer op en in augustus 1934 aanvaardde de heer Voordewind de reis naar Holland.

In zijn boek 'Voor de wind' beschrijft hij uitvoerig deze reis, waarbij hij in Lemmer overvallen werd door de bekende 'groene-muggen-plaag', een gevolg van de dichtmaking van de Zuiderzee. Binnendoor, via de rivieren, kwam de Dolphijn uiteindelijk na een week in Loosdrecht aan. Daar werd het jacht

Vader Tjerk en zoon Hendrik Voordewind tijdens één van hun vele zeiltochten met de Dolphijn.
Collectie familie Voordewind.

Hendrik Voordewind, varend met gestreken mast. Het roer is versierd met de eenvoudige kop in plaats van met de gesneden Dolphijn.
Collectie familie Voordewind.

liefderijk ontvangen door havenmeester Hoeksema van de Kon. Watersportver. 'Loosdrecht' en kreeg daar in een schiphuis een plaatsje. De volgende jaren verliet de Dolphijn deze plassen niet, hetgeen mevrouw Voordewind zeer welkom was. Maar het bloed van de commissaris kroop waar het niet gaan kon, hij verlangde naar Friesland. Hij had geluk, toen hij in contact kwam met de oud-varensman van Friese afkomst, Klaas Klos. Zij pasten elkaar uitstekend, maar voor hun grootse plannen konden worden uitgevoerd, brak de oorlog uit.

Nog lag het jacht in Loosdrecht, maar toen in één van de eerste oorlogsjaren schepen gevorderd werden door de bezetters, redde Voordewind het schip

Hendrik Voordewind, samen met Klaas Klos tijdens een reis in Friesland. Collectie familie Voordewind.

door de Duitsers een schip van een N.S.B.-er in de maag te drukken. Hij besloot verder geen risico's te nemen en de Dolphijn te laten verdwijnen. Een bevriende relatie van hem, de heer IJsselstein, had bij Amsterdam een loods en dat werd de ideale overlevingsplaats voor het jacht. Enige jaren zou het daar ondergedoken blijven.

Na de oorlog moest het schip wegens verplaatsing van het bedrijf, uit de loods. De eigenaar schrijft dan: *'Toen ik een paar dagen later de 'Dolphijn' in de loods zag liggen, viel hij mij eerst*

niet tegen. Lak, koperwerk en ook het vergulde lofwerk bleken niet veel te hebben geleden. Maar toen ik binnen boord de zaak eens ging inspecteren, kwam ik al gauw tot de ontdekking dat ik het schip wel af kon schrijven. De houten zaten allemaal los op de bouten; ik kon ze met de hand wel afnemen. En ook het vlak bleek totaal vergaan. De dikke eiken planken waren, na al die jaren in de tochtige schuur, totaal verdroogd en verpulverd. Kortom, het schip onder water was niets meer waard. Slopen was nu wel de eenige oplossing.'

Gelukkig wist Klaas Klos dit te voorkomen. Hij stelde voor eens contact op te nemen met Willem de Vries Lentsch, de eigenaar van de werf 't Fort' te Nieuwendam. En zo geschiedde. De tocht naar die werf was echter niet eenvoudig. Door voortdurend te pompen en te hozen – op het IJ ging men nog bijna ten onder – lukte het de Dolphijn veilig in Nieuwendam te brengen. Daar is in de winter van 1946-47 het herstel uitgevoerd door de scheepstimmerlieden Krijn Hoogland en Arie Koopmans. Ter herinnering hier aan werd een koperen plaatje met hun namen in het schip aangebracht. Bij deze restauratie werd ook de lelijke kajuit op het voordek gesloopt en vervangen door een vast, iets verhoogd voordek met schijnlicht, waaronder nog comfortabele slaappleaatsen konden worden aangebracht.

Zo kon dan in de prachtige zomer van 1947 het plan met Klaas Klos naar Friesland te gaan, worden uitgevoerd. Het schip zag er perfect uit: 'It koe it besjen lije.' Meerdere reizen zijn daarna door de twee 'zeilmakkers' naar het geliefde Friesland gemaakt.

Omstreeks 1950 overleed plotseling Klaas Klos, waardoor de eigenaar wederom in bemannings-problemen kwam.

In het begin der vijftiger jaren, nadat de heer Van Waning zijn boeier Maartje

had gekocht, groeide de belangstelling voor het ronde jacht. (11 Hij ging namelijk op zoek naar de geschiedenis van zijn boeier en kwam in contact met, toen reeds oud-commissaris Voordewind. Op initiatief van drs Herre Halbertsma, conservator van het Fries Scheepvaart Museum, werd de Commissie Stamboek Friese Platbodemjachten opgericht, waarin beide heren zitting namen. Men had geen betere keuze kunnen doen. Wie wist zoveel van de geschiedenis van deze schepen als de oud-commissaris, die ze van jongsafaan zo goed gekend had? Hij werd dan ook de vraagbaak van velen en mede dankzij zijn ijzeren geheugen kon hij smakelijk vertellen. Gelukkig is veel hiervan door hem en andere vastgelegd.

Zijn schip bleef in de vijftiger jaren in Loosdrecht en omgeving. Zelf kwam hij wel geregeld naar Friesland, waar hij in Leeuwarden familie en vele vrienden, meestal mensen die van water hielden, had. Zo was hij onder andere aanwezig

*Op 15 juni 1962 terug bij het buiten Vaartzicht onder Huizum. Van links naar rechts Hein Appeldoorn, Hendrik Voordewind en Herre Voordewind.
Collectie familie Voordewind.*

bij de overdracht van de boeier 'Friso' als Statenjacht van de provincie in mei 1954. (12 Hij had toen de leiding van de tafel bij het diner van vele vrienden van het ronde jacht. Doordat er niet meer geregeld met de Dolphijn gevaren werd, raakte het schip wat in de versukeling en opnieuw speelde hij met plannen het schip maar te laten slopen. Ook nu ging dit niet door.

Commissaris Voordewinds bijna tachtigjarige neef Herre Voordewind uit Leeuwarden, bracht uitkomst. 'Bring him mar hier, dan sal ik mij der veerder wel met redde. En ik wil him oek wel ophale.' Zo geschiedde en in 1961 aanvaardde de commissaris met zijn neef de reis naar Friesland, die wegens de weersomstandigheden om de Zuid liep.

Hierdoor werd de tocht vrij lang en vermoeiend. Toen zij eindelijk in de Leeuwarder jachthaven aankwamen was de eigenaar doodmoe en dook direct z'n kooi in. Zo niet neef Herre die intussen het schip aan kant maakte, de zeilen onder het kleed bracht en een kopje thee zette. Zo werd de schipper gewekt met een verkwikkend drankje.

Neef Herre begon al gauw zijn krachten op de Dolphijn te beproeven en heeft in de winter van 1961 met behulp van de hellingbaas Johs. Drijver het schip in prima conditie gebracht. Zelfs werden een paar nieuwe zwaarden vervaardigd, zodat het er in 1962 weer prima bij lag. In de Leeuwarder Jachthaven in een schiphuis, onder het wakend oog van neef Herre, kon het niet beter verzorgd worden. Er werden regelmatig tochtjes gemaakt, meestal in gezelschap van oude bekenden, waaronder Hein Appeldoorn, in zijn tijd een vermaard botenverhuurder aan het Vliet aldaar.

In 1968 tijdens de zogenaamde kleine Friese Reünie in Heeg waren de Mercurius van Kingma's Bank, de Tjits van de heer Posthumus en de Dolphijn aanwezig ter viering van het 100-jarig jubileum dezer drie jachten, alle op de Jouster werf gebouwd. (13

Een grote slag voor eigenaar en schip was het overlijden op 24 december 1969 van Herre Voordewind. Hierdoor raakte het schip zijn dagelijkse 'baas' kwijt en het ging zienderogen achteruit. Wel kwam het af en toe nog uit het schiphuis en werd zo onder andere wel eens gebruikt door de heer Van Waning, maar de fleur was er af. De eigenaar, intussen ook de leeftijd der zeer sterken bereikt hebbende, zocht naar een oplossing. Zijn grote wens was het schip in handen te krijgen van de familie Van Eysinga, waarmede hij door de jaren heen banden had onderhouden. Zo geschiedde dat in de herfst van 1970 de zoons van jhr C. van Eysinga de Dolphijn ophaalden en naar Hinde-

*De Dolphijn vaart de toekomst tegemoet.
Moge ze nog lang een sieraad blijven van de
ronde jachtenvloot.
Collectie F.G. Spits.*

lopen voeren. Daar trof in december van dat jaar de heer F.G. Spits het schip onbeheerd aan in een vrij deplorable toestand. Hij kende de heer Voordewind goed, doordat hij als beheerder van het Stamboek Ronde- en Platbodemjachten, reeds jaren contacten met hem onderhield. Hij reisde naar Amsterdam en trad in overleg. Spoedig werden de heren het eens en de Dolphijn werd aangekocht door mevrouw G. Spits-de Rook. Zelf bezat Fred Spits reeds de prachtige lemsteraakjacht Onrust, in 1915 bij de Boer in Lemmer gebouwd voor de heer W.H. de Vos te Dordrecht.

De 'visaak van Buma' werd overgebracht naar Heeg, kreeg een ligplaats in de jachthaven aldaar en kwam onder beheer van Jan Loopik, de enthousiaste havenmeester.

Deze heeft danig aan het herstel van het schip gewerkt. Er was intussen een nieuwe motor in geplaatst. Tot 1976 bleef het jacht in de Heger jachthaven en velen zullen ongetwijfeld tijdens de reünies het schip daar gezien hebben, keurig onderhouden en met grote liefde gevaren door Jan Loopik.

Twee schepen, dat was voor de familie Spits eigenlijk wat te veel en zo keek men uit naar een goede volgende eigenaar. Deze werd gevonden in de persoon van de heer W.H. Stofberg uit Leimuiden, de bekende akenbouwer. Hierbij werd wel de voorwaarde gesteld, dat het schip niet aan een buitenlander in Nederland of naar het buitenland verkocht mocht worden. De heer Stofberg plaatste de Dolphijn in een apart loodsje, 'het Dolphijnmuseum' genoemd, en met zijn zoons begon hij aan een grondige restauratie. Nu is het schip weer in een uitstekende

toestand en er wordt regelmatig mee gevaren. Hoewel het zogenaamde Kalsbeek-tuig uit 1882 nog steeds aanwezig is, wordt het niet meer gebruikt. Men liet een nieuw dacrontuig (gemakkelijker) maken bij zeilmakerij De Vries in Lemmer.

Men kan zich geen betere eigenaar denken dan de huidige, die bewezen heeft een grote liefde voor onze oudvaderlandse schepen te hebben.

NOTEN:

(1 H. Voordewind: Voor de wind, een schipperszoon vertelt. D.A. Daamen's Uitgevers Maatschappij N.V. 's Gravenhage, 1951. Bij dezelfde uitgever verschenen van zijn hand: 1949 - De commissaris vertelt (beleefde zeven drukken).

1950 - De commissaris vertelt verder (beleefde vijf drukken).

(2 De werfboeken van Eeltsje Holtrop van der Zee en van zijn zoon Auke berusten in de bibliotheek van de Ottema-Kingma Stichting te Leeuwarden. Fotocopiën van de eerste drie boeken zijn in: het Fries Scheepvaart Museum te Sneek en in het Zuiderzeemuseum te Enkhuisen. Er zijn de volgende delen:

1. Een dagboek uit de scheepmakerij. In dit deel worden de schepen vermeld die tussen 1848 en 1894 gebouwd zijn. Van 17 maart 1870 tot 1 januari 1873 is er een hiaat. In het bestekboek komen echter wel schepen voor die in deze periode gebouwd zijn.

2. Een bestekboek. Hierin komen bestekken en kostenberekeningen voor van een groot aantal door E. Holtrop van der Zee gebouwde schepen.

3. Een grootboek. In dit boek komen de bestekken voor van de door E. Holtrop en A. van der Zee na 1894 gebouwde schepen. Bovendien zijn in dit boek nog een aantal door Eeltje Romkema beschreven bestekken opgenomen.

4. Rekeningboeken. In totaal zijn er 13 rekeningboeken, ze geven een overzicht van reparaties en verbouwingen gedurende de periode 1881 tot 1930.

(3 Mr Jan Minnema Buma, geboren te Leeuwarden 8 mei 1828, advocaat, burgemeester van Franeker van 1862 tot 1864, 1864 griffier van het kantongerecht te Harlingen, 1866 idem te Leeuwarden, 1883 griffier van het Gerechtshof aldaar. Promoveerde te Leiden op een waterstaatkundig onderwerp: 'De contributie der vijf delen, een bijdrage tot de geschiedenis van het dijkkregt in Friesland'. In 1853 lid Gemeenteraad van Leeuwarden, ontvanger van het St.

Jobsleen en Mr. W.W. Bumaleen, volmacht Waterschap Vijf deelen Zeedijken Binnendijks, overleden te 's Gravenhage 8 februari 1900, trouwde 1ste Scharmer 2 augustus 1855 Sibendina Marie van Arnhem, geboren te Groningen 25 januari 1832, overleden te Scharmer, huize Tilburg 16 augustus 1859, dochter van Jan Pieter en Udonia Hendrika Hoeksema; trouwde 2de 's Gravenhage 8 september 1865 Catharina Jacoba Louisa Pols, geboren aldaar. 13 augustus 1833, overleden aldaar 23 september 1913, dochter van Mr Jacques en Jannetta Harmina Deketh. (zie: Nederlands Patriciaat 1964 pag. 104).

(4 De snijboeken van de Firma Molenaar bevinden zich in het Rijksarchief te Leeuwarden.

(5 Zie voor de verdere uitwerking hiervan het artikel van dr ir J. Vermeer.

(6 Mr Bernhardus Hopperus Buma (vergunning de voornaam Hopperus als geslachtsnaam te voeren bij K.B. d.d. 3 nov. 1867 nr. 14), geboren Leeuwarden 26 augustus 1826, advocaat, burgemeester laatstelijk van Kollumerland en Nieuw-Kruisland, dadelijk-administrator weesplaats Tjallinga-State, bestuurder Mr W.W. Buma-leen, overleden Leeuwarden 22 september 1892, trouwde aldaar 25 februari 1864 Jkvr. Clara Tjallinga Aedonia van Eysinga, geboren Wommels, Sminia-State, 25 november 1823, overleden Leeuwarden 27 augustus 1898, dochter van jhr mr Idzert Frans en Jkvr. Wiskje van Heemstra en douarière mr Cornelis Schelte Sixma baron van Heemstra. Hij en zijn broer Jan zijn zoons van mr Wiardus Willem Buma en Maria de With. (zie: Nederlands patriciaat 1964, pag. 105).

(7 Zie: Publicaties van de Stichting Stamboek Ronde- en Platbodemjachten, pag. 47 e.v., alsmede Jaarboeken van het Fries Scheepvaart Museum te Sneek 1975, 1976 en 1979, respectievelijk pagina 50 en 48.

(8 Hendrik Voordewind, geboren Leeuwar-

den 5 augustus 1887, doorliep de R.H.B.S. aldaar en aanvaardde een functie bij de politie te Amsterdam, waar hij opklom tot commissaris en voor zijn verdiensten werd benoemd tot Officier in de Orde van Oranje Nassau. Hij was een groot kenner der oude ronde jachten, maakte dan ook deel uit van de zogenaamde Stamboekcommissie van het Fries Scheepvaart Museum te Sneek. Publiceerde in de jaarboekjes van de Leeuwarder Watersport 1963, 1964, 1965 en 1966 onder de titel: 'Herinneringen van een schipperszoon' zijn ervaringen met de ronde jachten. Daarnaast schreef hij het boek Voor de Wind. Zie voor zijn andere publicatie noot 1. Hij overleed te Amsterdam op hoge leeftijd op 20 december 1972.

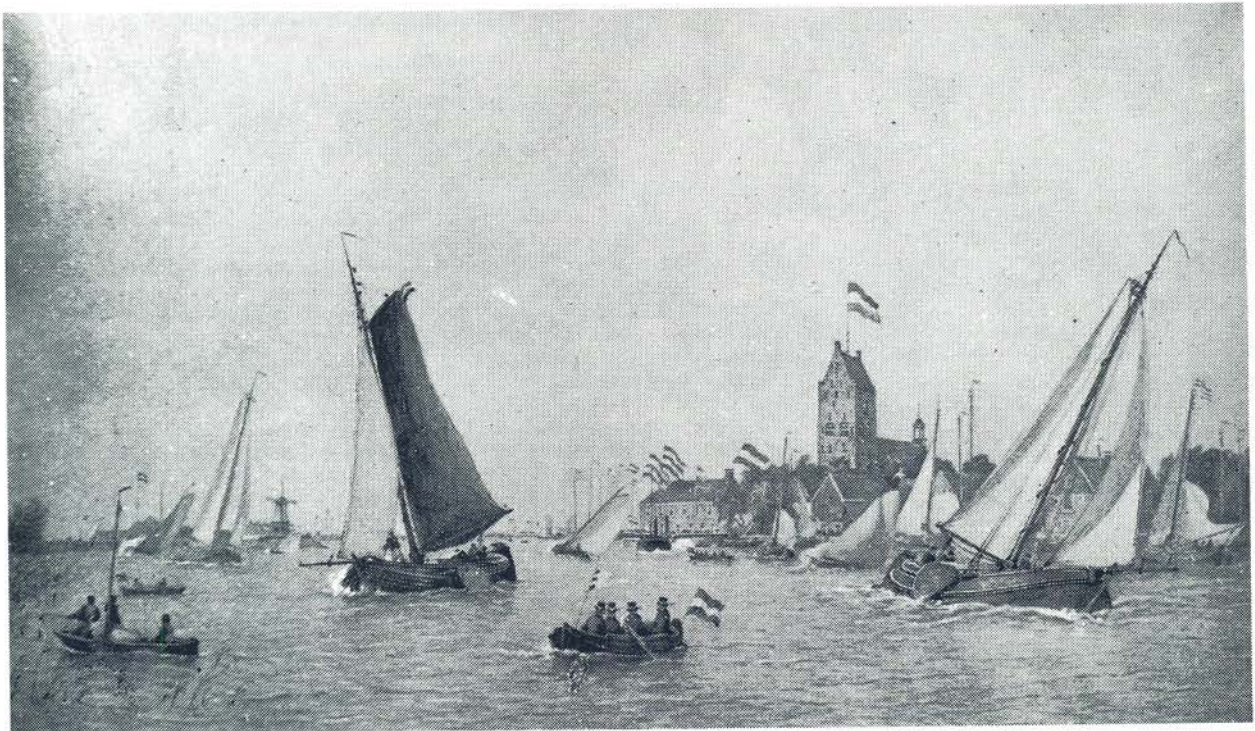
(9 Tjerk Voordewind, geboren Leeuwarden 4 januari 1849, schipper, botenverhuurder, brandmeester en korenmeter, woonde eerst in het zogenaamde Gouden Húske aan het Vliet, maar verhuisde daarna naar een huis aan de Romkeslaan, eigendom van de familie Van Eysinga, waarbij hij als vaste schipper in dienst was. Hij overleed te Leeuwarden 25 februari 1934. Huwde met Froukje Hendriks Kerkhof, geboren te Akkrum 17 oktober 1852, overleden te Leeuwarden 4 januari 1931.

(10 Zie: De Vrije Fries, tijdschrift van het Friesch Genootschap van Geschied-, Oudheid- en Taalkunde, deel 34 (1937) pag. 46: 'Parlementaire Herinneringen - en memoriaal', Dagboek van jhr mr F.J.J. van Eysinga door jhr mr W.J.M. van Eysinga.

(11 Zie publicaties van de Stichting Stamboek Ronde- en Platbodemjachten pag. 3 e.v., alsmede Jaarboek van het Fries Scheepvaart Museum te Sneek 1973/1974, pag. 47.

(12 H.G. van Slooten en A.J. Wijnsma, Het Statenjacht Friso, Friesland, serie 8. Uitgave Provinciaal Bestuur van Friesland, Leeuwarden z.j.

(13 Zie dr ir J. Vermeer De Regionale Reünie voor Friese Ronde Jachten en Schouwen te Heeg. 1968-1979.

*J.C. Greive (1837-1891).
Tekening (6 augustus 1881), voorstellende
een hardzeilpartij bij Grouw. Links op de
voorgond de 18de-eeuwse boeier Stavo
van jhr F.J.J. van Eysinga.
Collectie jhr ds C. van Eysinga, Sint Nico-
laasga.*